

Jak napisać recenzję teatralną?

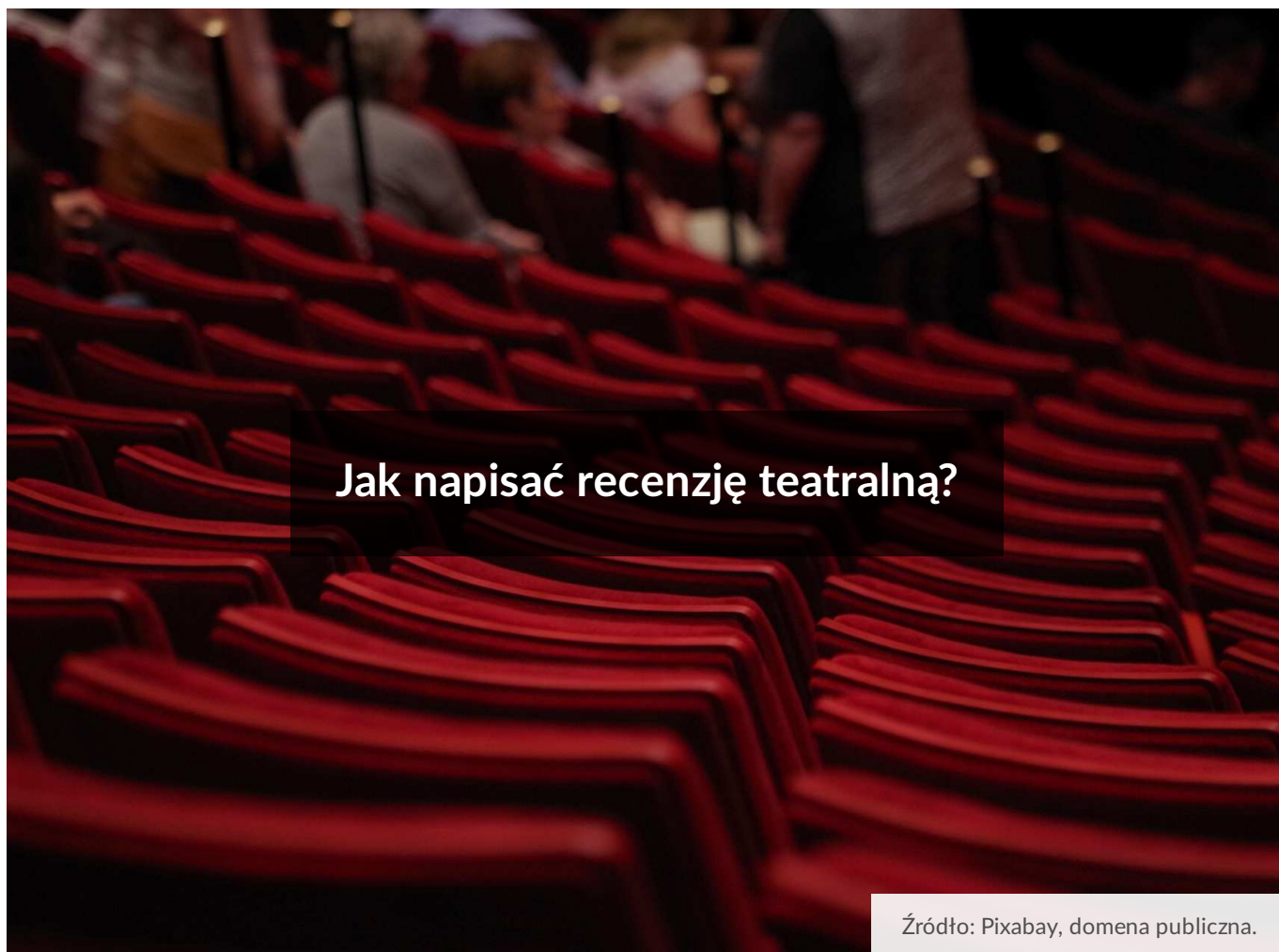
- Wprowadzenie
- Przeczytaj
- Film edukacyjny
- Sprawdź się
- Dla nauczyciela

Bibliografia:

- Źródło: Maciej Łukomski, *8 kobiet w Och-Teatrze, czyli teatralny gniot-recenzja spektaklu*. Cytat za: <http://strefalifestyle.pl/8-kobiet-w-och-teatrze-czyli-teatralny-gniot-recenzja-spektaklu/>.
- Źródło: Łukasz Drewniak, *"Towiańczycy" Janiczak i Rubina: dzwoneczek alarmowy*, 2014. Cytat za: <https://e-teatr.pl/towianczycy-janiczak-i-rubina-dzwoneczek->

alarmowy-a176262.

- Źródło: Kamil Stępniaak, *Sekrety komórek [recenzja spektaklu „Dobrze się kłamie”]*.

Jak napisać recenzję teatralną?

Źródło: Pixabay, domena publiczna.

Z recenzjami spotykamy się często: prezentowane są w czasopiśmie, programach kulturalnych czy na stronach internetowych. Dotyczą one filmów, książek, wydarzeń artystycznych, są opisami wydarzeń kulturalnych. Szczególnym ich rodzajem jest recenzja sztuki teatralnej; wyrażenie opinii na temat przedstawienia scenicznego różni się jednak nieco innymi prawami niż w przypadku innych mediów przekazu...

Twoje cele

- Zapoznasz się z definicją recenzji oraz jej budową.
- Wskażesz poszczególne elementy recenzji i zwrócisz uwagę na słownictwo w niej stosowane.
- Utrwalisz słownictwo wartościujące i użyjesz go w samodzielnie skonstruowanych przykładach.

Przeczytaj

Recenzja – definicja

Recenzja (łac. *recensio* – spis ludności, przegląd) to analiza i ocena dzieła literackiego, wydarzenia, filmu, spektaklu teatralnego, wystawy artystycznej, a nawet gry komputerowej. Pełni funkcję informacyjną i wartościującą, zatem jej zadaniem jest krótki opis recenzowanego wydarzenia oraz opinia piszącego – zarówno negatywna lub pozytywna, jak niejednoznaczna, ukazująca wady i zalety. Recenzje dzięki jasności przekazu i uargumentowaniu mają pomóc odbiorcy w zdecydowaniu, czy opisywana rzecz warta jest zainteresowania.

Argumentacja w recenzji jest zawsze podporządkowana subiektywnej ocenie autora, choć nie powinna rządzić się zupełną dowolnością ocen i sądów, lecz uwzględniać obiektywną wiedzę na temat sztuki literackiej, filmowej czy teatralnej. Wzorcowy autor recenzji jest więc rozważny i dobrze poinformowany na temat dzieła, które ocenia, jak również ma odwagę przekazywać osobiste sądy, nawet niepopularne czy kontrowersyjne. Struktura recenzji zależy od rodzaju omawianego dzieła – inaczej będzie wyglądać recenzja najnowszego filmu animowanego, inaczej zaś publikacji naukowej – a także medium, w którym zostaje zaprezentowana (pismo fachowe a radio, telewizja itp.), odbiorcy, do którego jest kierowana, wreszcie indywidualnego stylu piszącego.

Honoré Daumier, *Widownia teatru*, XIX wiek
Źródło: MET Museum, domena publiczna.

Dwie części recenzji

W recenzji zawarte są dwa sposoby opisu spektaklu: informacyjny oraz oceniający. Mogą się one ze sobą przeplatać, opis **fabuły** wzbogacony jest o zwroty wartościujące, obie te części mają jednak odmienne funkcje.

Część informacyjna ma za zadanie zapoznać odbiorcę z omawianym dziełem. Jej celem jest podanie najważniejszych informacji, które są czysto obiektywne. W recenzji teatralnej należy skupić się przede wszystkim na tytule dzieła, reżyserii, obsadzie, scenografii, muzyce i scenariuszu.

Część oceniająca ma za zadanie wskazać opinie dotyczące poszczególnych aspektów omawianego dzieła. Dotyczy ona zazwyczaj tych samych zjawisk (w przypadku spektaklu, np. ocena scenografii czy gry aktorskiej), niemniej jednak zawiera element wartościujący – przedstawienie wad i zalet.

Konstantin Somov, Szkic kurtyny dla moskiewskiego teatru, 1913

Źródło: WikiArt, domena publiczna.

Pomocne słownictwo

Teatr to specyficzna dziedzina sztuki, zatem przed przystąpieniem do pisania recenzji warto wiedzieć, na jakich aspektach warto skupić swoją uwagę. Innymi słowy, co wchodzi w skład przedstawienia teatralnego. Ponieważ jest ono oparte na dziele (np. literackim, filmowym), zwracamy uwagę na wierność wobec pierwowzoru; pytamy o jakość adaptacji (np. dzieła literackiego, filmowego) oraz to wszystko, co stanowi nowość, a więc oryginalny, autorski wkład reżysera spektaklu.

Aby oddać wady i zalety, należy wybrać też grupę epitetów, które najlepiej opiszą dane elementy wchodzące w skład przedstawienia, np. „budująca napięcie muzyka” lub „scenografia oddająca charakter epoki”. Epitety można mnożyć i zależą one przede wszystkim od odczuć i kreatywności autora recenzji.

Forma recenzji

Wiedząc, iż każda recenzja zawiera dwie najważniejsze części, informacyjną i oceniającą, można przejść do konstruowania jej planu. Opiera się on na typowym podziale na wstęp, rozwinięcie oraz zakończenie.

Wstęp:

Wstęp recenzji powinien intrygować, zaciekawiać czytelnika. Zazwyczaj pojawia się tam zachęta do czytania, a także wprowadzenie w zagadnienie, czyli to, o czym chcemy pisać. Zdarza się, że już na początku autor zdradza swoją opinię na temat dzieła, która wszakże nie musi być jednoznaczna:

((Łukasz Drewniak

"Towiańczycy" Janiczak i Rubina: dzwoneczek alarmowy

Najnowszy spektakl duetu Janiczak - Rubin „Towiańczycy, królowie chmur” jest zarazem i zadziwiająco „fajny”, i koszmarne irytujący. Publika będzie na niego waliła drzwiami i oknami, bo na scenie i na

widowni golasy, bo żarciki ze znanych postaci z przeszłości i wkurzające interakcje z widzami.

To się naprawdę dobrze ogląda. Tylko że zaraz po oklaskach jakoś tak pusto się robi człowiekowi: przedstawienie wchodzi okiem i wychodzi uchem. Więc to ma być ta rozprawa z romantyzmem, odkrycie tajemnic Koła Sprawy Bożej, seksualno-ideologiczna **reedukacja Mickiewicza?**

Źródło: Łukasz Drewniak, *"Towiańczycy" Janiczak i Rubina: dzwoneczek alarmowy*, 2014. Cytat za: <https://e-teatr.pl/towianczycy-janiczak-i-rubina-dzwoneczek-alarmowy-a176262>.

Informacje należy wybierać ostrożnie – nie należy wymieniać wszystkich elementów czy nazwisk odpowiedzialnych za ich kreację. We wstępie powinny pojawić się takie dane, jak tytuł, nazwisko reżysera i miejsce, gdzie spektakl został wystawiony. Część informacji, które warte są uwagi, można zawrzeć również w rozwinięciu, które stanowi połączenie części informacyjnej oraz oceniającej recenzji.

Rozwinięcie:

W tej części pojawia się opis – jakiejś sceny, gry aktorskiej, nakreślenie fabuły dzieła – który poprzedza ocenę recenzenta. Ważnymi elementami rozwinięcia są również analiza i ocena poszczególnych elementów przedstawienia, które recenzent z jakiegoś powodu chce opisać. Mogą to być: scenariusz, adaptacja, kreacje aktorskie, scenografia, kostiumy, muzyka czy wizja reżysera.

Częstym błędem recenzji jest zbyt skrupulatne omawianie dzieła, a raczej jego streszczanie. Recenzja ma zachęcić odbiorcę do obejrzenia spektaklu lub wręcz przeciwnie – odwieść go od tego zamiaru. Zbyt skrupulatne streszczenie może nie tylko znudzić odbiorcę recenzji, ale też ujawnić całą treść przedstawienia, odbierając tym samym element zaskoczenia podczas spektaklu.

((Łukasz Drewniak

"Towiańczycy" Janiczak i Rubina: dzwoneczek alarmowy

Tytuł przedstawienia jest od czapy. Bo tak naprawdę towiańczykami nie jest jakaś emigracyjna sekta, ale my wszyscy, spadkobiercy mesjanizmu, zainfekowani romantyczną wizją świata. Nie trzeba nic wiedzieć o Kole Sprawy Bożej, epoce i protagonistach dramatu sprzed stu kilkudziesięciu lat, żeby zrozumieć sens gry Janiczak

i Rubina z historią i literaturą. Jeśli ułożyliście sobie przed obejrzeniem spektaklu stosik dramatów i opracowań o polskich „mesjaszach” (pisali o nich Rutkowski, Brandstaetter, Ivaskevicius, Spiro, Wojtyśzko, Witkowska, Górski), dajcie sobie spokój z lekturą. Wikipedia wystarczy. Andrzej Towiański i jego żona Karolina to w spektaklu ze Starego bardziej aktorzy-performerzy, nadzy i gotowi przybrać każdą pozę, każdą funkcję. Zamiast mistyka i jego niewolnicy Krzysztof Zarzecki i Marta Ścisłowicz próbują grać prowokatorów, Pana i Panią Nikt.

[...]

Dlatego wolałbym, żeby popatrzyli na towiańczyków oczami Ksawery Deybel i Celiny Mickiewiczowej, zderzyli ze sobą te dwie rywalki, demony alkowy i ofiarnice. Zwłaszcza że kapitalne role stworzyły w ich przedstawieniu Ewa Kaim (Deybel) i Katarzyna Krzanowska (Celina). Jest w tych postaciach jakby preludium do innego, gorącego, niewygodnego, kobiecego dramatu. Niestety, tylko preludium, bo zaraz zagadują je przeróżni, banalnie narysowani Konrado-Gustawy (Michał Majnicz) i Władziowie Mickiewiczowie (Bogdan Brzyski).

Źródło: Łukasz Drewniak, *"Towiańczycy" Janiczak i Rubina: dzwoneczek alarmowy*, 2014. Cytat za: <https://e-teatr.pl/towianczyzy-janiczak-i-rubina-dzwoneczek-alarmowy-a176262>.

Autor recenzji w rozwinięciu nie tylko informuje, ale i ocenia. Warto wprowadzić konstrukcje, które w jasny sposób naprowadzają odbiorcę, co rzeczywiście zasługuje na pochwałę, a co na krytykę, np. „Wprost wybitną rolą jest...” lub „Scenografia nie zachwyciła mnie w żaden sposób, gdyż...”.

Zakończenie

Zakończenie stanowi podsumowanie wcześniejszej analizy, czyli ostateczną ocenę dzieła. Może zawierać w sobie puentę, pytania retoryczne, często zostaje wzbogacone o stopkę, w której wymienia się realizatorów i wykonawców. W tekście bowiem nie podaje się nazwisk wszystkich, a jedynie tych, o których chcemy coś napisać, skomentować ich pracę.

☞ Łukasz Drewniak

"Towiańczycy" Janiczak i Rubina: dzwoneczek alarmowy

Nie mogę się złościć na strategie artystyczne, jakie wybrali Jolanta Janiczak i Wiktor Rubin. To są ich wybory. Ale odzywa mi się w głowie mały dzwoneczek alarmowy, że jednak chyba nie tędy droga. Czas przegadać założenia, szukać gdzie indziej albo skupić się nad tym, w czym są najmocniejsi. Na przykład jeszcze pogrzebać w fenomenie kobiety.

Źródło: Łukasz Drewniak, "Towiańczycy" Janiczak i Rubina: dzwoneczek alarmowy, 2014. Cytat za: <https://e-teatr.pl/towianczycy-janiczak-i-rubina-dzwoneczek-alarmowy-a176262>.

Słownik

fabuła

(łac. *fabula* – to, co opowiedziane) układ zdarzeń przedstawionych w utworze narracyjnym

reedukacja

(łac. *re* – na nowo + edukacja) ponowna edukacja osoby, która z jakichś powodów utraciła posiadane uprzednio umiejętności czy wiadomości

Film edukacyjny

Polecenie 1

Zapoznaj się z recenzją spektaklu wrocławskiego Teatru Muzycznego Capitol, której autorem jest krytyk teatralny, Dagmara Chojnacka. Określ, na co zwraca uwagę, dokonując oceny spektaklu. Zanotuj przydatne w tworzeniu recenzji słownictwo.

Wystąpił błąd

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/D7CQNCx3e>

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Film nawiązujący do treści materiału z wywiadem z Dagmarą Chojnacką.

Polecenie 2

Podaj element przedstawienia, który zostaje oceniony negatywnie przez Dagmarę Chojnacką i wyjaśnij, w jaki sposób ta opinia zostaje wpleciona w całość struktury recenzji.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Ćwiczenie 2

Ćwiczenie 3

Ćwiczenie 4

Ćwiczenie 5

Ćwiczenie 6

Ćwiczenie 7

Ćwiczenie 8

Przeanalizuj fragment recenzji autorstwa Macieja Łukomskiego. Scharakteryzuj język, jakim została ona pisana, wskaż określenia wartościujące oraz potencjalnego odbiorcę. Uzasadnij swoją odpowiedź.

” Maciej Łukomski

8 kobiet w Och-Teatrze, czyli teatralny gniot-recenzja spektaklu

(...) Spektakl w Och-Teatrze to stracone półtorej godziny. Nie ma w tym przedstawieniu żadnego kryminalnego napięcia, które wywoływałoby u widzów **dreszczyk emocji**. Zamiast tego na scenie przy Grójeckiej oglądamy przedstawienie na które reżyser **nie miał pomysłu**. Spektakl jest nudny i się dłuży. Okropna scenografia została ograniczona do kilku dywanów i podestów. (...) «8 kobiet» w Och-Teatrze to **teatralny gniot**. Koszmarny spektakl, na który szkoda czasu i pieniędzy. Zmarnowana szansa.

Źródło: Maciej Łukomski, *8 kobiet w Och-Teatrze, czyli teatralny gniot-recenzja spektaklu*. Cytat za: <http://strefalifestyle.pl/8-kobiet-w-och-teatrze-czyli-teatralny-gniot-recenzja-spektaklu/>.

Ćwiczenie 9

Przypomnij sobie ostatnio obejrzany spektakl. Wybierz z niego dwa elementy sztuki teatralnej, które można ocenić pozytywnie oraz negatywnie (reżyserię, kreacje aktorskie itd.), a następnie zredaguj wypowiedzi wartościujące – dwie wartościujące pozytywnie, a dwie negatywnie – w których ocena zostanie poparta argumentem.

Praca domowa

Napisz recenzję teatralną dowolnego spektaklu (ok. 250 słów).

Dla nauczyciela

Autor: Anna Grabarczyk

Przedmiot: Język polski

Temat: Jak napisać recenzję teatralną?

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres podstawowy

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

6) odczytuje pozaliterackie teksty kultury, stosując kod właściwy w danej dziedzinie sztuki;

III. Tworzenie wypowiedzi.

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

1) zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie;

4) zgodnie z normami formułuje pytania, odpowiedzi, oceny, redaguje informacje, uzasadnienia, komentarze, głos w dyskusji;

6) tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: wypowiedź o charakterze argumentacyjnym, referat, szkic interpretacyjny, szkic krytyczny, definicja, hasło encyklopedyczne, notatka syntetyzująca;

10) w interpretacji przedstawia propozycję odczytania tekstu, formułuje argumenty na podstawie tekstu oraz znanych kontekstów, w tym własnego doświadczenia, przeprowadza logiczny wywód służący uprawomocnieniu formułowanych sądów;

11) stosuje zasady poprawności językowej i stylistycznej w tworzeniu własnego tekstu; potrafi weryfikować własne decyzje poprawnościowe;

12) wykorzystuje wiedzę o języku w pracy redakcyjnej nad tekstem własnym, dokonuje korekty tekstu własnego, stosuje kryteria poprawności językowej.

IV. Samokształcenie.

1. rozwija umiejętność pracy samodzielnej między innymi przez przygotowanie różnorodnych form prezentacji własnego stanowiska;

5. dokonuje krytycznej selekcji źródeł;

9. wykorzystuje multimedialne źródła informacji oraz dokonuje ich krytycznej oceny;

10. gromadzi i przetwarza informacje, sporządza bazę danych;

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje w zakresie wielojęzyczności;
- kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej.

Cele operacyjne. Uczeń:

- zapozna się z definicją recenzji oraz jej budową;
- wskaże poszczególne elementy recenzji i zwróci uwagę na słownictwo w niej stosowane;
- utrwali słownictwo wartościujące i użyje go w samodzielnie skonstruowanych przykładach.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- ćwiczeń przedmiotowych;
- z użyciem komputera;
- mapa myśli.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda;
- telefony z dostępem do internetu.

Przebieg lekcji

Faza wprowadzająca:

1. Wyświetlenie na tablicy tematu i celów zajęć oraz wspólne z uczniami ustalenie kryteriów sukcesu

2. Nauczyciel wprowadza uczniów w temat lekcji. Następnie prosi, by uczniowie przygotowali – każdy indywidualnie – mapę myśli, której główne hasło brzmi: recenzja. Wybrana osoba lub ochotnik przedstawia wynik swojej pracy. Mapa myśli może być uzupełniana podczas całej lekcji o kolejne istotne informacje, które uczniowie nabywają podczas zajęć.

Faza realizacyjna:

1. Uczniowie indywidualnie zapoznają się z treściami w sekcji „Wprowadzenie” oraz „Przeczytaj”. Następnie chętna osoba przedstawia krótkie podsumowanie zdobytych w ten sposób wiadomości.
2. Nauczyciel dzieli uczniów na kilkusobowe zespoły. Każdy z nich, korzystając z telefonów z dostępem do internetu, wyszukuje recenzję wybranej sztuki teatralnej i zapoznaje się z nią. Na tej podstawie wypisuje słownictwo, które przyda się w dalszej pracy na lekcji oraz do przygotowania pracy domowej.
3. Nauczyciel odtwarza na dużym ekranie film edukacyjny. Następnie uczniowie w parach określają, na co zwraca uwagę Dagmara Chojnacka, recenzując spektakl. Wskazują również elementy, który zostaje oceniony negatywnie przez recenzentkę i określają, w jaki sposób ta opinia zostaje wpleciona w recenzję.

Faza podsumowująca:

1. Nauczyciel przechodzi do sekcji „Sprawdź się”. Dzieli uczniów na 3 grupy (lub więcej, w zależności od czasu, który pozostał na pracę z ćwiczeniami). Przydziela uczniom zadania i wyznacza czas na ich realizację. Po zakończeniu pracy weryfikuje poprawność odpowiedzi.

Praca domowa:

1. Napisz recenzję teatralną dowolnego spektaklu (ok. 250 słów).

Materiały pomocnicze:

- <https://e-teatr.pl/towianczycy-janiczak-i-rubina-dzwoneczek-alarmowy-a176262>
- <https://teatralny.pl/artykuly/recenzje.html>

Wskazówki metodyczne

- Nauczyciel może wykorzystać medium w sekcji „Film edukacyjny” do podsumowania lekcji.